COLOCVIU STRATEGIC

Nr. 12
Decembrie 2015

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ŞI SECURITATE

ROLUL CAMPANIILOR DE INFORMARE PUBLICĂ ÎN PREVENIREA UNOR RISCURI LA ADRESA SECURITĂȚII NAȚIONALE

Mirela GHEORGHE

În contextul dinamic şi imprevizibil al mediului internațional de securitate, riscurile la adresa securității naționale se diversifică şi devin mai acute. Acestea trebuie combătute cu toate mijloacele de care statul şi societatea dispune. Unul dintre aceste mijloace îl reprezintă campaniile de informare publică care pot fi inițiate şi desfăşurate pentru prevenirea unor riscuri de diferite naturi: politică, economică, diplomatică, socială, juridică, educativă, ecologică etc.

Lucrarea de față se doreşte a fi un argument care să susțină rolul campaniilor de informare publică în prevenirea anumitor riscuri care sunt deja sau au potențial de a deveni riscuri la adresa securității naționale.

Într-un mediu internațional de securitate impredictibil şi într-un context de securitate aflat în continuă schimbare, noțiunea de politică de securitate suferă transformări majore. Un prim motiv îl reprezintă noile dimensiuni ale riscurilor şi amenințărilor, implicând acțiuni ale unor actori non-statali, care duc la emergența grupărilor teroriste, accentuarea migrației, proliferarea unor fenomene precum armele de distrugere în masă, crima organizată, traficul de droguri etc. Instabilitatea regională, degradarea factorilor de mediu, declinul demografic, al deficiențelor din sistemele naționale de sănătate, educație şi asistență socială, dar şi al distorsiunilor pe piața muncii, constituie, la rândul lor, riscuri cu impact major la adresa securității naționale.

Astfel, mediul actual de securitate necesită o abordare extinsă în care să se regăsească, pe lângă elementele de natură securitară, şi cele de natură politică, economică, diplomatică, socială, juridică, educativă şi de mediu. De altfel, conceptul „securitate națională extinsă” apare şi în Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2015-2019 – O Românie puternică în Europa şi în lume – *„fundamentat pe democrația constituțională şi respectul mutual dintre cetățeni şi stat”*[1].

Asigurarea securității naționale constituie problema fundamentală care stă la baza oricărei națiuni, indiferent de timpul sau perioada la care ne referim. Conform Strategiei Naționale a României, securitatea națională urmăreşte „să asigure starea de normalitate democratică la care aspiră societatea – cetățenii, comunitățile şi statul – pe baza eforturilor ce vizează deplina instaurare a legalității, făurirea prosperității economice, echilibrul social şi stabilitatea politică”[2].

Ca reflectare în practică a principiilor democrației participative, autorități, mass-media, reprezentanți ai sectorului non-guvernamental, persoane şi diferite instituții promovează, implementează, dezvoltă şi susțin împreună campanii, programe sau intervenții la nivel macro- şi micro-social, legitimate de aceleaşi valori: toleranță, pluralism valoric, egalitate, participare publică, sănătate publică, civism etc.

Printr-un proces permanent de conştientizare, informare şi sensibilizare asupra necesității cunoaşterii problematicii legate de securitate şi modalităților de prevenire, acțiunilor şi măsurilor corective, sectorul public şi privat trebuie să aibă inițiative care să producă efecte concrete şi cuantificabile.

În acest context, campaniile de informare publică trebuie să reprezinte demersuri bine planificate care să contribuie la informarea şi conştientizarea populației privind măsurile ce pot fi luate de fiecare cetățean în scopul rezolvării unor probleme, sau pentru corectarea sau îmbunătățirea unor situații de risc. Astfel, o campanie implică furnizarea coordonată de informații sau o serie de evenimente şi activități desfăşurate pentru atingerea unui scop care poate fi oricare sau o combinație dintre următoarele: să furnizeze noi informații, să schimbe credințe şi atitudini, să încurajeze adoptarea unor practici noi sau unei schimbări a stilului de viață. Ultimele două obiective pot fi destul de greu de atins deoarece nu este deloc uşor sa schimbi atitudinile sau comportamentele, de aceea, unele campanii se derulează pe perioade lungi de timp.

Pentru a se bucura de succes, campaniile de informare publică necesită susținere legislativă, dar şi instituțională, prin folosirea mijloacelor preventive (afişe, panouri, banere etc.) şi/sau coercitive (avertismente, amenzi, privare de libertate etc.).

În abordarea dimensiunii de mediu a securității, se poate remarca existența unor amenințări generate de fenomene grave, de natură geofizică, meteo-climatică ori asociată, provenind din mediu sau reflectând degradarea acestuia, inclusiv ca urmare a unor activități umane periculoase, dăunătoare sau iresponsabile. Aceste fenomene pot varia de la entități relativ concrete (supraviețuirea anumitor specii sau menținerea anumitor tipuri de habitat) la probleme generale ale planetei şi ale omenirii şi se datorează în mare parte tendinței de epuizare a unor resurse vitale, precum şi poluării peste limita de regenerare a sistemelor naturale. Astfel, protecția mediului înconjurător constituie o prioritate a dezvoltării economico-sociale ce are ca scop obținerea unui mediu curat şi sănătos care să nu afecteze posibilitățile de dezvoltare ale generațiilor viitoare.

Studii recente demonstrează că în ultimii ani, organizații globale, regionale, naționale sau locale cu atribuții în domeniul protecției mediului, urmăresc să asigure securizarea ambientului mizând pe capacitatea de anticipare şi de acțiune pro-activă.

Cu peste 300 de proiecte derulate, *World Wide Fund for Nature* (WWF) este organizația non-guvernamentală care a adunat 5 milioane de susținători din 100 de țări. Ea îşi face simțită prezența de la nivel local până la nivel global. Aceasta are misiunea de a oprii degradarea mediului înconjurător şi de a construi un viitor în care oamenii să trăiască în armonie cu natura, prin: conservarea diversității biologice la nivel mondial; utilizarea rațională a resurselor naturale regenerabile; reducerea poluării şi a consumului irațional[3].

În anul 2011, WWF România a desfăşurat campania de informare publică *„Salvați Pădurile Virgine”* în scopul informării şi conştientizării publicului larg asupra importanței deosebite a zonelor unde natura supraviețuieşte în forma sa pură, fără niciun fel de intervenție umană. Această campania a fost desfăşurată în contextul în care în Europa (exceptând Rusia), pădurile virgine aproape că au dispărut, iar România se bucură de cea mai întinsă suprafață, aproximativ 65% din totalul pădurilor virgine din regiune. Astfel, eco-regiunea carpatică mai găzduieşte astăzi, 322.000 hectare de astfel de păduri, dintre care marea majoritate, 250.000 ha, sunt în România. Mai mult decât atât, pădurile virgine sunt mai vulnerabile ca niciodată în fața presiunilor economico-sociale tot mai mari.

Având un puternic impact la nivel național, campania Salvați Pădurile Virgine a atras atenția unui număr de 100.000 de persoane, care s-au alăturat demersului inițiat de WWF România semnând petiția disponibilă pe website-ul campaniei. Această petiție solicita Ministerului Mediului şi Pădurilor să ia măsurile necesare pentru protejarea acestor păduri, în cel mai scurt timp. Astfel, acest demers a dus la modificarea cadrului legislativ pentru protecția

Sublocotenent Mirela GHEORGHE a absolvit un master în domeniul „Securitate şi relații internaționale” şi este doctorand în domeniul „Informații şi securitate națională” în cadrul Universității Naționale de Apărare „Carol I”. De asemenea, în perioada octombrie – noiembrie 2015 a desfăşurat o perioadă de pregătire în cadrul Centrului de Studii Strategice de Apărare şi Securitate.

pădurilor virgine, acestea primind statutul de păduri strict protejate. În urma desfăşurării campaniei, WWF România şi Ministerul Mediului şi Pădurilor au încheiat un protocol care prevede stoparea imediată a tăierilor în pădurile virgine, iar din 10 septembrie 2012 pădurile virgine din România sunt protejate prin lege.

Aşadar, în urma derulării campaniei Salvați Pădurile Virgine nu doar specialiştii erau informați asupra pericolului de defrişare al pădurilor, ci şi marea masă a populației, care alăturându-se demersului inițiat de WWF România au militat pentru protejarea acestora şi schimbarea legislației aferente.

Schimbarea legislației actuale a României în scopul protejării Pădurilor Virgine de pe teritoriul național poate proba faptul că, informarea susținută a populației împreună cu solidaritatea socială si dialogul intercultural sunt factori cu o importantă semnificație în procesul de contracarare a posibilelor riscuri adresate mediului, şi nu numai. De asemenea, în domeniul sănătății publice, statisticile arată că, în România, principalele riscuri sunt reprezentate de bolile cardiovasculare, cancer, diabetul zaharat, bolile cronice ale aparatului respirator etc. Rata standardizată de mortalitate prin boli cronice este de circa două ori mai mare decât în UE, iar afecțiunile care în multe state membre sunt aproape eradicate, continuă să afecteze un număr mult prea mare de români, mai ales dintre acelea care pot fi prevenite şi controlate printr-un sistem sanitar public eficient[4].

Cancerul de col uterin este o boală gravă, a cărei cauză, în majoritate covârşitoare, este infecția cu tulpinile oncogene ale *Human Papilloma Virus* (HPV). Infecția HPV este una dintre cele mai frecvente boli cu transmitere sexuală din întreaga lume, iar România se situează pe primul loc din Europa în ceea ce priveşte mortalitatea cauzată de cancerul de col uterin (10.77%000), de peste 6 ori mai mult decât media țărilor din Uniunea Europeană (UE)[5].

Începând cu anul 2008, în România au fost inițiate diferite campanii naționale de informare pentru prevenirea cancerului de col uterin prin vaccinarea anti-HPV, în contextul în care, femeile se confruntă cu cea mai mare rată a decesului prin cancer de col uterin din Europa, deşi această afecțiune este în prezent uşor de prevenit şi vindecat prin depistarea precoce. Conform Strategiei Naționale de Sănătate, prevenirea cancerului de col uterin prin vaccinare, constituie o prioritate de sănătate publică de interes european[6].

Prima campanie de prevenire a infecției cu HPV a fost inițiată de către Ministerul Sănătății în anul 2008 şi a vizat vaccinarea fetelor cu vârste cuprinse între 10 şi 11 ani de către personalul medical şcolar şi medicul de familie cu acordul părinților. În următorii ani programul se extinde, şi se adresează populației feminine cu vârste cuprinse între 9 şi 45 de ani, utilizând o abordare mai cuprinzătoare împotriva îmbolnăvirii, prin măsuri de prevenție primară (educație, vaccinare anti-HPV), prevenție secundară (screening-ul pentru depistarea precoce şi tratamentul precoce al leziunilor precanceroase, testul Babeş Papanicolau) şi prevenție terțiară (tratamentul cancerului şi îngrijirea paliativă).

Statistici recente au demonstrat, că înainte de inițierea primei campanii de prevenire a îmbolnăvirii de HPV prin vaccinare, din 2008, era nevoie de o mai bună informare referitoare la eficacitatea vaccinului anti-HPV în rândul populației, întrucât lipsa de informare corectă a părinților/pacientelor a dus la respingerea vaccinării de către aceştia. Principalele motive pentru care părinții nu au optat să-şi vaccineze copilul/sau pacientele nu doreau să se vaccineze cu vaccinul anti-HPV erau: teama de efecte adverse sau experiențe neplăcute cu vaccinurile în general (74,4%), preocupările că vaccinul anti-HPV este nou şi este nevoie de cercetări suplimentare privind siguranța şi eficacitatea (50,5%) sau nu cunosc detalii despre vaccin (26,9%)[7]. Aşadar, lipsa unei bune comunicări dintre furnizorii de servicii medicale şi părinți/populația feminină pentru promovarea sănătății, au creat bariere împotriva vaccinării, şi au susținut un comportament nefavorabil în rândul populației-țintă. Începând cu anul 2009, campaniile de prevenire inițiate Ministerului Sănătății în parteneriat cu Direcțiile de Sănătate Publică - Medic de familie, au îmbunătățit strategiile de comunicare/informare educaționale, furnizând informații clare şi mai transparente cu privire la siguranța şi eficacitatea vaccinului anti-HPV.

Campaniile naționale de informare pentru prevenirea cancerului de col uterin prin vaccinarea anti-HPV au oferit populației informații despre modul de apariție a cancerului de col uterin, cum se transmite infecția cu HPV,

metodele de prevenție existente, recomandări, beneficii şi efecte adverse. De asemenea, au încurajat populația feminină pentru a apela la programul de testare regulată Babeş-Papanicolau şi au sprijinit părinții în inițierea comunicării deschise părinte-adolescent despre teme legate de sex.

[1] Administrația Prezidențială, *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2015-2019 – O Românie puternică în Europa și în lume*, București, 2015, p. 5.
[2] Preşedinția României, *Strategia de Securitate Națională a României*, Ed. Monitorul Oficial, 2007.
[3] Date preluate de pe site-ul http://www.wwf.ro/despre_wwf/ 50_de_ani_de_conservare_a_naturii.
[4] *Raportul Comisiei Prezidențiale pentru analiza și elaborarea politicilor din domeniul sănătății publice din România*, 2008, disponibil la http://www.presidency.ro/static/ordine/COMISIASANATATE/UN_SISTEM_SANITAR_CENTRAT_PE_NEVOILE_CETATEANULUI.pdf., accesat la 10.10.2015.
[5] Septimiu VOIDĂZAN, Monica TARCEA, Silviu-Horia MORARIU, Claudia Andreea NISTOR, Cosmina Cristina UZUN, Minodora DOBREANU, „Cunoştințe, practici ş bariere în vaccinarea împotriva infecției cu Human Papilloma Virus: abordarea unui grup de medici din România", în *Management în Sănătate*, XIX/3/2015, p. 35, disponibil la http://journal.managementinhealth.com/index.php/rms/article/view/391/1084, accesat la data de 10.10.2015.
[6] Preşedinția României, *Strategia națională de sănătate 2014-2020*, Ed. Monitorul Oficial, Bucureşti, 2014.
[7] Septimiu VOIDĂZAN, Monica TARCEA, Silviu-Horia MORARIU, Claudia Andreea NISTOR, Cosmina Cristina UZUN, Minodora DOBREANU, *art. cit.*, p. 38.

CONCLUZII

- *Se observă că o serie de riscuri la adresa securității naționale pot fi mai bine abordate sau chiar eradicate printr-o colaborare strânsă inter-instituțională şi prin intermediul unor campanii de informare publică ce prevăd strategii de comunicare eficiente.*

- *Canalizarea efortului instituțiilor şi autorităților publice în scopul informării clare şi precise a populației României referitor la posibilele riscuri ce pun în pericol viitorul nostru sau al generațiilor viitoare trebuie să fie un scop prioritar şi solidar.*

- *Principala direcție de acțiune în acest sens ar putea fi: realizarea unei baze de date informațională multidimensională la nivel național, care să cuprindă totalitatea campaniilor de informare, educare etc., care au fost derulate în diferite domenii de interes național, în scopul creşterii eficienței şi optimizării informațiilor utilizate şi a feedback-ului primit de la publicul-țintă, pentru interpretarea rezultatelor şi folosirea acestora în dezvoltarea viitoarelor campanii/programe de informare/educaționale necesare (În momentul actual, în România, nu există o bază de date națională care să cuprindă totalitatea campaniilor de informare derulate în diferite domenii. Există însă baze de date pe domenii: www.informathiv.ro pentru HIV/SIDA de exemplu. Astfel, dezvoltarea şi producția de mesaje şi materiale poate fi consumatoare de timp şi costisitoare. Înainte de a dezvolta mesaje şi materiale noi, este necesar să fie cunoscute cele realizate deja în domeniu).*

COLOCVIU STRATEGIC este o publicație a Centrului de Studii Strategice de Apărare şi Securitate ce prezintă principalele rezultate ale unor studii de cercetare, sintezele unor evenimente ştiințifice, opiniile şi punctele de vedere ale masteranzilor şi doctoranzilor, implicați în cercetarea ştiințifică din domeniul apărării şi securității.

COLOCVIU STRATEGIC
Supliment al revistei *Impact Strategic*
Redactor: dr. Mihai ZODIAN
e-ISSN 1842-8096, ISSN-L 1841-7396, 297/2016

Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate
Şos. Panduri, nr. 68-72, Sector 5, Bucureşti
Telefon: 021.319.56.49, Fax: 021.319.57.80
E-mail: cssas@unap.ro, Site: http://cssas.unap.ro